

VADEMECUM - Welzijn en bescherming van minderjarigen

Focolarebeweging - BELUX (België-Luxemburg)

Context

In de afgelopen decennia zijn de status van kinderen en minderjarigen in het algemeen, evenals hun rechten, aanzienlijk geëvolueerd. We kunnen niet in detail ingaan op de historiek van deze evoluties en houden het bij de vermelding van mijlpalen als de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM)¹ - die in sommige van haar bepalingen het belang benadrukt dat aan het kind, het onderwijs en het gezin moet worden gehecht -, de Verklaring van de Rechten van het Kind², en uiteindelijk het Internationaal Verdrag betreffende de Rechten van het Kind (IVRK)³.

Gedurende deze periode, en meer in het bijzonder gedurende de laatste dertig jaar, hebben vele staten hun juridisch arsenaal verfijnd om minderjarigen beter te begeleiden in hun behoeften en rechten. In veel landen, en met name in België, werden preventieve begeleidende maatregelen en strafrechtelijke sancties geleidelijk aan (her) bepaald. Begrippen als mishandeling, misbruik of het niet bijstaan van een persoon in gevaar, hebben opnieuw hun volle betekenis teruggevonden, toegelicht door een dramatische en criminele actualiteit die onze samenleving geregeld door elkaar heeft geschud, waarbij geen enkel milieu bespaard bleef; dit verklaart wellicht ten dele dat België op vandaag over een vrij toereikende wetgeving ter zake beschikt.

Deze nieuwe gevoeligheid, zowel preventief als repressief, dringt thans door in alle geledingen van de samenleving: de gezinnen, het onderwijs, het verenigingsleven, de jeugd-, sport-, religieuze en culturele verenigingen. Elke vereniging die activiteiten voor minderjarigen organiseert, is (het) voortaan (aan zichzelf) verplicht⁴ om de voorwaarden waaronder ze deze aanbiedt duidelijk te omschrijven. Het is in deze context dat onderhavig document gestalte heeft gekregen.

Enkele sleutelbegrippen om deze realiteiten te benaderen.

Om de context waarin wij ons nu bevinden goed te vatten, is het nodig om enkele begrippen in hun huidige betekenis in herinnering te brengen. De moeilijkheden en hindernissen ondervonden op het terrein, de stiltes zowel als de aantijgingen, de begeleidingen en de ten laste nemingen, ... hebben de wetgever er geleidelijk toe gebracht duidelijke en betrouwbare procedures vast te stellen. Om deze procedures goed te begrijpen, moeten wij eerst een aantal sleutelbegrippen in herinnering brengen.

Mishandeling: Een geval van mishandeling wordt gedefinieerd als "elke situatie van fysiek geweld, lichamelijke mishandeling, seksueel misbruik, psychisch misbruik of ernstige verwaarlozing die de fysieke, psychische of emotionele ontwikkeling van het kind kan verstoren; een mishandelende houding of gedraging kan opzettelijk zijn of niet"⁵.

¹ Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, 10 december 1948, resolutie 217(III)A – https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/frn.pdf

² Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, 20 november 1959, resolutie 1386(XIV)A

³ Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, 20 november 1989 -

http://www.oejaj.cfwb.be/index.php?eID=tx_nawsecured&u=0&g=0&hash=baf49c053a90167d94741c1707535e534e75b8a3&file=file_admin/sites/oejaj/upload/oejaj_super_editor/oejaj_editor/pdf/convention.pdf

⁴ Moreel gesproken, zo niet wettelijk

⁵ Definitie van de Federatie Wallonië-Brussel, decreet van 12 mei 2004 m.b.t. de bijstand aan kinderen slachtoffers van misbruik – https://www.om-mp.be/om_mp/files/en-savoir-plus/brochures/FR/16-Maltraitance,%20Abus%20et%20N%C3%A9gligence.pdf

Deze definitie is eveneens overgenomen in het document « Maltraitance du mineur – Procédure à suivre par les professionnels de l'Enfance et de la Jeunesse » van het Ministerie van Nationale Opvoeding van het Groot Hertogdom Luxemburg – https://men.public.lu/dam-assets/catalogue-publications/droits-de-lenfant/informations-generales/maltraitance-mineur-fr.pdf_p.5

Meerdere bepalingen uit het Strafwetboek handelen over dergelijke situaties en preciseren ze⁶. Er wordt naar verwezen in geval van een overtreding of een klacht⁷.

Het beroepsgeheim⁸: " Artsen, heelkundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd, en deze bekendmaken buiten het geval dat zij geroepen worden om in rechte (of voor een parlementaire onderzoekscommissie) getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet hen verplicht die geheimen bekend te maken, worden gestraft met [...]". Artikel 458 van het Strafwetboek somt de personen op die door het beroepsgeheim gehouden zijn. Deze lijst is niet volledig, aangezien rechtspraak en rechtsleer deze zwijgplicht hebben uitgebreid tot elke beroepsbeoefenaar die de noodzakelijke bewaarder is van informatie met een vertrouwelijk karakter. De doelstellingen van het beroepsgeheim zijn: de bescherming van de persoon die zich toevertrouwt met eerbiediging van zijn of haar persoonlijke levenssfeer; de bescherming van de beroepsbeoefenaar die de geheimhoudingsplicht kan invoeren; het behoud van het vertrouwen in bepaalde beroepen; en de bescherming van de samenleving in haar geheel.

Het niet verlenen van hulp aan een persoon die in gevaar verkeert⁹: "Met gevangenisstraf [van...] wordt gestraft, hij die verzuimt hulp te verlenen of te verschaffen aan iemand die in groot gevaar verkeert, hetzij hij zelf diens toestand heeft vastgesteld, hetzij die toestand hem is beschreven door degenen die zijn hulp inroepen¹⁰."

De openbaarmaking van strafbare feiten en de opheffing van het beroepsgeheim in geval van noodzaak¹¹: "Eenieder, die uit hoofde van zijn staat of beroep houder is van geheimen en hierdoor kennis heeft van een misdrijf zoals omschreven in de artikelen 371/1 tot 377, 377quater, 379, 380, 383bis, §§ 1 en 2, 392 tot 394, 396 tot 405ter, 409, 423, 425, 426 en 433quinquies, gepleegd op een minderjarige of op een persoon die kwetsbaar is kan, onverminderd de verplichtingen hem opgelegd door artikel 422bis, het misdrijf ter kennis brengen van de procureur des Konings, hetzij wanneer er een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor de fysieke of psychische integriteit van de minderjarige of de bedoelde kwetsbare persoon en hij deze integriteit niet zelf of met hulp van anderen kan beschermen, hetzij wanneer er aanwijzingen zijn van een gewichtig en reëel gevaar dat andere minderjarigen of bedoelde kwetsbare personen het slachtoffer worden van de in voormelde artikelen bedoelde misdrijven en hij deze integriteit niet zelf of met hulp van anderen kan beschermen." Over dit

⁶ zie in <http://www.ejustice.just.fgov.be> de artikelen 372 tot 377, 392 tot 394, 396 tot 405ter, 409, 423, 425 en 426 die in het algemeen de misdrijven van seksuele aard omschrijven, van geweld, verwaarlozing ... In Luxemburg zijn gelijkaardige bepalingen voorzien in de artikelen 354 en 358, 372 tot 377, 392 tot 394, 396 tot 405, 409bis, 354 tot 360 en 401bis van het Luxemburgs Strafwetboek.

⁷ In zijn artikel 3§1 bevat dit decreet eveneens volgende bepaling: "Rekening houdende met zijn missie en zijn handelingsbekwaamheid, dient de tussenkommende instantie bijstand en bescherming te bieden aan het kind dat slachtoffer is van misbruik of bij wie vermoed wordt dat het slachtoffer is van slechte behandelingen. Indien het belang van het kind het vereist, en binnen de grenzen van de missie van de tussenkommende instantie en zijn handelingsbekwaamheid, wordt de bijstand verstrekt aan zijn familie of het milieu waarin hij leeft. Deze bijstand beoogt mishandeling te voorkomen of te beëindigen." Verder kan verwezen worden naar de brochure uitgegeven door Yapaka: <https://www.yapaka.be/sites/yapaka.be/files/publication/ta-71-guidemaltraitance-gerard-web.pdf> of naar het decreet "misbruik": https://www.gallilex.cfwb.be/document/pdf/28753_000.pdf

⁸ Artikel 458 Strafwetboek. In Luxemburg vindt men een gelijkaardige bepaling in artikel 458 van het Luxemburgs strafwetboek.

⁹ Artikel 422bis Strafwetboek. In Luxemburg vindt men een gelijkaardige bepaling in de artikelen 410-1 en 410-2 van het Luxemburgs strafwetboek. Daarenboven voorziet het Luxemburgs Strafwetboek in het misdrijf van belemmering van de rechtsgang in zijn artikel 140: "Het feit dat iemand, die kennis heeft van een misdrijf waarvan de gevolgen nog kunnen worden voorkomen of beperkt, of waarvan de daders nieuwe misdrijven kunnen plegen die zouden kunnen worden voorkomen, nalaat de gerechtelijke of administratieve overheden te informeren, wordt gestraft met een gevangenisstraf van één tot drie jaar en een geldboete van 251 tot 45.000 euro."

¹⁰ Wat dit en het volgend punt betreft is het nuttig bepaalde karakteristieken van het gevaar te preciseren. Uit de rechtspraak kunnen 4 cumulatieve voorwaarden worden afgeleid om vervolgd te worden: 1. een toestand van ernstig en onmiddellijk dreigend gevaar; 2. een weigering tot tussenkomst of een afwezigheid van reactie; 3. een kennis van de gevaarsituatie en de intentie om zich te onthouden; 4. een afwezigheid van ernstig gevaar voor zichzelf of voor een derde.

¹¹ Artikel 458bis Strafwetboek. In Luxemburg hebben beroepsbeoefenaren in bepaalde gevallen niet de mogelijkheid, maar de verplichting om de openbare aanklager in te lichten, zie artikel 23, lid 2, van het Luxemburgse wetboek van strafvordering: "Elke ingestelde overheid, elke openbare agent of ambtenaar, alsmede elke werknemer of elke persoon belast met een opdracht van openbare dienst, tewerkgesteld of gemachtigd krachtens publiekrechtelijke of privaatrechtelijke bepalingen, die in de uitoefening van zijn functie kennis krijgt van feiten die een misdrijf of een overtreding kunnen vormen, is verplicht de procureur daarvan onverwijld in kennis te stellen en hem alle inlichtingen, processen-verbaal en daarop betrekking hebbende akten te doen toekomen, en dit niettegenstaande de eventueel op hem toepasselijke verplichtingen inzake vertrouwelijkheid of beroepsgeheim."

artikel is veel gediscussieerd en gedebatteerd. De bepalingen en beperkingen die het omschrijft, hebben zeer duidelijk de bescherming van de minderjarige (of de kwetsbare persoon) op het oog.

Vermoeden van onschuld: het vermoeden van onschuld is een algemeen rechtsbeginsel, dat inhoudt dat iemand die wordt vervolgd maar nog niet definitief schuldig is veroordeeld, wordt geacht onschuldig te zijn totdat het tegendeel ontegensprekelijk is bewezen.¹²

Seksuele meerderjarigheid: Deze is vastgesteld op 16 jaar. Vóór deze leeftijd zijn seksuele betrekkingen tussen een volwassene en een minderjarige in alle gevallen verboden, en vatbaar voor vervolging. Als een minderjarige tussen 14 en 16 jaar toegestemde seksuele betrekkingen heeft met een volwassene, kan deze laatste worden vervolgd voor aanranding van de eerbaarheid. Er zijn evenwel besprekingen aan de gang om seksuele betrekkingen met instemming, tussen een minderjarige ouder dan 14 jaar en een meerderjarige toe te staan als het leeftijdsverschil niet meer dan vijf jaar bedraagt en er geen sprake is van een gezags- of vertrouwenspositie van de partner. Onder de leeftijd van 14 jaar in België en 16 jaar in Luxemburg¹³, wordt de minderjarige in alle gevallen geacht niet in te stemmen. Alle seksuele relaties worden dan volgens het strafrecht als verkrachting beschouwd.

De verjaring: voortaan kunnen daders van seksuele misdrijven ten aanzien van minderjarigen te allen tijde worden vervolgd. Een proces tegen de daders is dus nog steeds mogelijk, zelfs indien de minderjarige slachtoffers pas tientallen jaren later een klacht indienen. De verjaring treedt niet langer in, in gevallen van bijvoorbeeld voyeurisme, aanranding van de eerbaarheid, verkrachting, het online verlokken, het organiseren en exploiteren van prostitutie, kinderpornografie, genitale verminking en mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting. Op voorwaarde, in deze verschillende gevallen, dat de misbruiken ten aanzien van minderjarigen zijn begaan. Tot voor kort gold voor de meeste seksuele misdrijven ten aanzien van minderjarigen een verjaringstermijn van 15 of zelfs 20 jaar. Deze termijn begon te lopen vanaf de meerderjarigheid van het slachtoffer. Slachtoffers voelen zich echter vaak pas vele jaren na de feiten klaar om het seksueel misbruik bekend te maken en de openbare vordering is dan al verjaard. De verjaringstermijn wordt daarom opgeheven om ervoor te zorgen dat daders niet ongestraft kunnen blijven¹⁴. Uit de klinische begeleiding van slachtoffers is gebleken dat bepaalde afweerprocessen het trauma kunnen verdringen dat soms zeer lang na de feiten in alle hevigheid terug naar boven kan komen¹⁵.

De Focolarebeweging in België en Luxemburg.

1. Wetgeving.

De Focolarebeweging is voornemens de Belgische en Luxemburgse¹⁶ wetgeving op dit gebied integraal na te leven. Een "preventief" luik zal de verantwoordelijken ertoe brengen de beste voorwaarden te bepalen voor de begeleiding van minderjarigen tijdens de voorgestelde activiteiten. Een reeks voorzieningen¹⁷ zal de kwaliteit en de veiligheid van de begeleiding garanderen. De organisatoren zullen de ouders informeren over de voorgestelde activiteiten en zullen hun toestemming inwinnen om deze uit te voeren.¹⁸

Een tweetalige (FR/NL) *onthaal cel* werd opgericht, bestaande uit beroepskrachten uit de juridische, psychosociale en medische sector, die toeziet op de naleving van deze bepalingen, deze verduidelijkt en in voorkomend geval vragen van minderjarigen en/of hun ouders beantwoordt¹⁹. Gebonden door het beroepsgeheim, zullen de leden van deze cel ook kennis nemen van klachten en/of vermoedens van misbruiken die in het kader van de beweging en haar activiteiten zijn begaan. Zij

¹² "De onschuld lijkt soms op een misdaad", Louis Jean-Baptiste Etienne VIGEE, Parijs, 1788

¹³ Zie artikel 375 van het Luxemburgs strafwetboek.

¹⁴ Wet van 14 november 2019 en reparatiewet van 5 december 2019, in voege getreden op 30 december 2019.

¹⁵ In Luxemburg, begint, in het geval van misdrijven tegen minderjarigen, de verjaringstermijn in de regel pas te lopen vanaf de meerderjarigheid van deze laatsten; zie de artikelen 637(2) en 638 van het Luxemburgs wetboek van strafvordering.

¹⁶ BIJLAGE 3 bij dit document gaat in op de bijzonderheden eigen aan de Luxemburgse wetgeving.

¹⁷ Niet exhaustieve reeks, te revalueren in functie van praktijkervaringen

¹⁸ Formulier te laten ondertekenen door de ouders of de wettelijke voogd. De ondertekening door de beide ouders is wenselijk in geval van co-ouderschap, doch niet verplicht daar het ouderlijk gezag geldig is vertegenwoordigd door enkel één van de ouders, zelfs gescheiden, indien de andere zich niet verzet.

¹⁹ Deze vragen houden verband met de verstrekte waarborgen tijdens activiteiten georganiseerd binnen de Focolarebeweging evenals met situaties waarin het welzijn of de bescherming van de minderjarige zouden kunnen bedreigd of verstoord zijn geworden.

zullen hun diensten aanbieden en samenkomen in functie van de vragen die op hen afkomen. Zij zullen met elkaar overleggen teneinde de klagers of slachtoffers zo goed mogelijk te begeleiden en te verwijzen, in samenspraak met hen, naargelang de aard van de klachten/misbruiken, in overeenstemming met de Belgische (en Luxemburgse) wetgeving en in contact met de hulp- en begeleidingsdiensten die binnen de Vlaamse gemeenschap, respectievelijk de Waals-Brusselse gemeenschap en in het Groot Hertogdom Luxemburg worden georganiseerd. Deze onthaal cel kan worden gecontacteerd via het e-mailadres: beluxbepro@gmail.com. De huidige leden behoren tot de drie hierboven omschreven disciplines.

De verantwoordelijken van de beweging in de BELUX zullen over de contactgegevens van deze leden beschikken en zullen desgevallend een persoon die daarom verzoekt naar een van hen kunnen doorverwijzen. De werking van de onthaal cel zal evenwel collegiaal zijn met het oog op een optimale opvolging van de gevallen. Hun min of meer intense betrokkenheid bij de Focolarebeweging kan hen inzicht verschaffen in het verloop van bepaalde activiteiten. Afhankelijk van de situaties waarin een beroep op hen zal worden gedaan, zullen zij zichzelf laten voorlichten/bijstaan door ter zake bevoegde personen, om in elke situatie voldoende afstand te kunnen bewaren.

Wat er ook van zij, de opdracht van deze cel, in geval van vermoedens/beschuldigingen van misbruik, zal van tijdelijke aard zijn: een luisterend oor, analyse, advies en begeleiding en verwijzing naar de bevoegde instanties of diensten. Indien het contact met deze cel door de Focolarebeweging wordt geïnitieerd, staat het iedereen vrij om andere wettelijke wegen te bewandelen indien hij gehoord wenst te worden²⁰, een klacht wenst in te dienen of een actie wenst te ondernemen²¹.

2. De CO.BE.TU²²

In het document "Richt snoeren van de Focolarebeweging voor de bevordering van het welzijn en de bescherming van minderjarigen en kwetsbare personen"²³ wordt de rol van de COBETU, een interne commissie binnen de Focolarebeweging, toegelicht. In de eerste drie artikelen van het document staat:

1. De "Focolarebeweging - Werk van Maria" is een internationale organisatie, een particuliere vereniging van pauselijk recht die over rechtspersoonlijkheid beschikt. Haar spiritualiteit is gebaseerd op het Evangelie, op de christelijke liefde als levensstijl; zij wil bijdragen tot de eenheid van de mensenfamilie en tot de universele broederschap.
2. Ze is zowel religieus als burgerlijk; personen uit alle culturen, talen, volkeren en religies maken er deel van uit, over de hele wereld.
3. Via haar jeugd takken (met name Gen3, Gen4, Juniors voor een verenigde wereld, de kinderen en jongeren van de Parochiebeweging en van de Diocesane Beweging) en de vele activiteiten gericht tot minderjarigen werkt de Focolarebeweging aan de integrale vorming van de persoon, die zij erkent in haar eigen unieke en onvervangbare identiteit. De COBETU werkt haar eigen aanbevelingen uit, zonder zich op enigerlei wijze in de plaats te stellen van de wetten of instellingen van landen. Met betrekking tot leden van de Focolarebeweging die door de statuten van de beweging gebonden zijn [geestelijken, religieuzen, diakens, gewijde personen] en die verdacht worden van misbruik, zal een intern signalement worden opgemaakt, onafhankelijk van de plaatselijk ingezette procedures. De modaliteiten hiervan worden beschreven in het hoofdstuk "Rol van de commissies of van de afgevaardigden voor de bescherming van minderjarigen, procedures en intern vooronderzoek".²⁴

3. De plaatselijke Kerk

²⁰ Bij voorbeeld op de telefoonnummers 1712 (melding van misbruik in Vlaanderen en Brussel) en 103 (Wallonië-Brussel); in Luxemburg : Kanner-Jugendtelefon 116111 politie 12321.

²¹ Meerdere pistes zijn mogelijk; waaronder contact met Kind in Nood (Vlaanderen) of met SOS-Enfants (W-B) https://www.belgium.be/fr/justice/victime/aide_aux_victimes/equipes_sos_enfants ou <http://www.vertrouwenscentrum-kindermishandeling.be/>

²² Commissione centrale per il Benessere e la Tutela dei minori (Centrale Commissie voor het welzijn en de bescherming van minderjarigen), Via Frascati, 306 -00040 ROCCA DI PAPA (Roma) – Italia – tel +39-0694 798-9 – cobetu@focolare.org – www.focolare.org

²³ Voor het volledige document zie : <https://www.focolari.fr/wp-content/uploads/2020/08/FR-OVR-TM-20200601-LignesDirectricesMouvementFocolari.pdf>

²⁴ Artikels 44 tot 52

De communicatie met de religieuze of bisschoppelijke verantwoordelijken wordt bepaald door de COBETU²⁵. Bijzondere aandacht dient te gaan naar de documenten die de plaatselijke Kerk over deze kwesties verspreidt, met name het document "Een verborgen lijden. Voor een globale aanpak van seksueel misbruik in de Kerk", uitgegeven in 2012 door de Bisschoppen en Hoofdoversten van België. Voor elk bisdom zijn contactpunten bepaald, evenals een website en contactgegevens: www.misbruikindekerk.be. De Luxemburgse kerk publiceerde de « Leitlinien der Erzdiözese Luxemburg für den Umgang mit sexualisierter Gewalt an Minderjährigen und schutzbedürftigen Erwachsenen im kirchlichen Bereich » (<https://www.cathol.lu/aerzdiözees-archidiocese/kontaktstelle-fur-missbrauchsopfer/>).

Franstalig - E-mail: info.abus@catho.be Tel: 02.507.05.93

Nederlandstalig - E-mail: info.misbruik@kerknet.be Tel: 02.507.05.93

Luxemburg – E-mail : fir-iech-do@cathol.lu Tel: 00352.621.67.63.49

Besluit

De hierboven beschreven en samengevatte maatregelen zijn bedoeld om situaties die verband houden met de bescherming en het welzijn van minderjarigen (en kwetsbare personen) te voorkomen en op de meest passende wijze - professioneel, juridisch en humaan - te begeleiden. Het komt er dus op aan een cultuur van vertrouwen te bevorderen en te garanderen door ze in de praktijk te brengen.

Ten slotte dient vermeld dat een reglement van inwendige orde (R.I.O.) is aangenomen door de verantwoordelijken van de Focolarebeweging in de BELUX en door de huidige leden van de onthaal cel. In dit reglement worden de opdrachten en beginselen, evenals de werking van deze cel, zijn samenstelling, de wijze van benoeming en de mandaten van zijn leden nader omschreven. Dit R.I.O. kan worden overgemaakt aan al wie daarom verzoekt, t.a.v. de onthaal cel beluxbepro@gmail.com.

Deze documenten (Vademecum en R.I.O.) worden regelmatig aangepast in het licht van eventuele evoluties in de wetgeving (voor België en Luxemburg) en van de CO.BE.TU-documenten; alsook in het licht van nieuwe gebeurtenissen die aanleiding zouden kunnen geven tot preciseringen, aanvullingen of nuanceringen van bepaalde punten.

Rotselaar, februari 2021

²⁵ Artikel 48

BIJLAGE 1

Richtlijnen betreffende activiteiten met kinderen/jongeren

Enkele richtlijnen en preventieve maatregelen

Diepgaande reflectie zal ongetwijfeld een belangrijke rol spelen bij het voorkomen van misbruik en het bevorderen van het welzijn van het kind en de jonge minderjarige. Deze bezinning moet permanent zijn, en zo nodig omkaderd door deskundigen in deze kwesties.

Enkele aandachtspunten:

- De vorming van de begeleiders, hun vaardigheden en kwaliteiten (empathie, geduld, conflictoplossing bekwaam, assertiviteit, discretie, gezag...)
- De voorbereiding van de activiteiten: organisatie en preventieve en begeleidende maatregelen. In functie van de leeftijd van de deelnemers, hun aantal; van de aard van de activiteit, het kader, het programma, de duur; toezicht op de naleving van de regels, beheer van onvoorziene omstandigheden, van de veiligheid van de locatie.
- Vaardigheden betreffende animatie, improvisatie, conflictbeheersing.
- Duidelijkheid van de regels (naargelang de leeftijd...): vertrouwelijkheid, eerbied voor de ander, voor zijn of haar anders-zijn, "iedereen kan zich uitdrukken zonder veroordeeld te worden", geen oordeel, geen spot, geen kwetsende woorden, geen uitsluiting, geen pesterijen of vergelding (groepsdiscussies over deze onderwerpen, indien nodig, vooral naargelang van de leeftijd en rekening houdend met de heterogeniteit binnen de groepen). Afspraken over werkingsregels (mobiele telefoon, smartphone, beelden, tekstberichten, enz.) en tijdschema's. Check of iedereen mee is met deze regels, en "het spel meespeelt". Regelmatige herinnering aan deze regels, de veiligheidsvoorschriften en de harmonieuze en open betrekkingen. Waakzaam en duidelijk toezicht over de naleving van de overeengekomen regels.
- Mogelijkheid om een onbehagen of een klacht te uiten (luisterbereidheid en ontvankelijkheid). Vertrouwen opbouwen: wat kan met iedereen worden gedeeld, wat is meer persoonlijk. Respect voor intimiteit. Bevordering van elk kind/jongere/persoon in elk van zijn dimensies en verschillen. Waardering, pedagogische bijsturing, open uitwisselingen. Bewustmaking van grenzen, van wat "een belletje moet doen rinkelen". De tijd nemen voor een gesprek, vooral om een probleem of misverstand op te helderen of uit de weg te ruimen.
- Relaties met de ouders, medewerking/participatie van de ouders, loyaliteit.
- Wanneer de regels duidelijk en aanvaard zijn, ondersteunen zij een klimaat van vrijheid, vertrouwen en veiligheid.

BIJLAGE 2

Toestemming van de ouders

**DEELNAME AAN ACTIVITEITEN VOOR KINDEREN/JONGEREN
FOCOLAREBEWEGING BELGIË - LUXEMBURG**

De ondergetekenden, ouders/wettelijke voogden van : (naam, voornaam) geboren op / /

Staan hun zoon/dochter toe om deel te nemen aan de hierboven beschreven activiteiten²⁶ (*)

(Vader of wettelijke voogd)

Naam: Voornaam:

Handtekening:

(Moeder of wettelijke voogd)

Naam: Voornaam:

..... Handtekening

E-mailadres waarnaar wij u eventuele mededelingen kunnen sturen:

.....

Mobiel telefoonnummer van een van de ouders (of wettelijke voogd):

Datum: / /

(*) geven toestemming voor het maken van foto's van het kind tijdens de activiteiten.

De verwerking van persoonsgegevens gebeurt met inachtneming van de wetgeving betreffende de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, en latere wijzigingen; en Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en van de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens).

²⁶ De activiteit(en) preciseren waarover het gaat

BIJLAGE 3

VERKLARING OP EER VOOR DE ANIMATOREN

Ik, ondergetekende,

.....

Wonende te

.....

.....

Email

Telefoon

verklaar hierbij op erewoord kennis te hebben genomen van het Vademecum voor de bescherming van minderjarigen van de Focolarebeweging Belux.

Ik heb het gelezen en begrepen en verbind mij ertoe de bepalingen ervan na te leven.

Gedaan teop.....

Handtekening: